

شبیه‌سازی صدمات ارتعاشی حین حمل‌ونقل در سیب رقم گلدن دلیشز با استفاده از روش المان مجزا

مهدی خدائی^۱، سید صادق سیدلو^۲

^۱دانشجوی دکتری، دانشکده کشاورزی دانشگاه تبریز؛ Mehdi.khodaei.63@tabrizu.ac.ir

^۲دانشیار، دانشکده کشاورزی دانشگاه تبریز؛ Seyyedlu@tabrizu.ac.ir

چکیده

هرساله مقادیر زیادی از محصولات کشاورزی به دلیل صدمات مکانیکی که مهمترین آن کوفتگی می‌باشد، از بین می‌روند. روش المان مجزا به‌عنوان یکی از روش‌های عددی توانسته است که توانایی خود را در شبیه‌سازی رفتار ذرات منفرد از جمله مواد کشاورزی مانند میوه‌ها به‌خوبی نشان دهد. به همین منظور تحقیق حاضر باهدف شبیه‌سازی صدمات کوفتگی ناشی از ارتعاش در میوه سیب رقم گلدن دلیشز با استفاده از روش المان مجزا انجام گردید و برای اعتبارسنجی آن از داده‌های تجربی به‌دست‌آمده از تست‌های آزمایشگاهی استفاده گردید. اثر پارامترهای دینامیکی از قبیل فرکانس ارتعاش (۵، ۴ و ۱۰/۵ هرتز)، شتاب ارتعاش (۰/۷ و ۰/۳۵ جی) و موقعیت قرارگیری میوه درون جعبه (لایه زیرین، وسط و بالا) بر روی عمق کوفتگی سیب موردبررسی و تحلیل آماری قرار گرفت. نتایج این تحقیق نشان داد که بین نتایج شبیه‌سازی‌های المان مجزا و داده‌های تجربی مطابقت بسیار خوبی (۹۴-۸۲ درصد) وجود دارد و روش المان مجزا توانست صدمات ارتعاشی را در میوه سیب شبیه‌سازی نماید. همچنین نتایج نشان داد هر سه پارامتر موردبررسی فرکانس، شتاب و موقعیت میوه درون جعبه تأثیر معنی‌داری بر روی عمق کوفتگی سیب دارند ($P < 0.01$). در هر دو حالت تجربی و شبیه‌سازی شده، فرکانس ۴ هرتز و شتاب ۰/۷ جی بیشترین صدمات را ایجاد کرده بودند و میوه‌هایی که در بالاترین لایه قرار داشتند بیشتر از لایه‌های وسط و زیرین دچار کوفتگی شده بودند.

کلمات کلیدی: صدمات مکانیکی، روش المان مجزا، سیب، کوفتگی، حمل‌ونقل

Simulation of Golden Delicious Apple Vibration Damage during Transportation Using Discrete Element Method

Mehdi Khodaei, Seyed Sadegh Seyyedlou

PhD student, Agricultural Faculty of Tabriz University, Mehdi.khodaei@tabrizu.ac.ir
Associate professor, Agricultural Faculty of Tabriz University, Seyyedlu@tabrizu.ac.ir

ABSTRACT

Large amounts of agricultural crops decayed annually due to mechanical damages, the most important of which is bruising. Discrete element method (DEM) as one of the numerical methods has shown its ability to simulate the behavior of individual particles, including agricultural materials such as fruits. Therefore, this research conducted to simulate bruising damages of Golden Delicious apple cultivar due to vibrations using the discrete element method, and experimental data obtained from laboratory tests used to validate the simulations. The effect of vibration parameters such as frequency (4, 5 and 10.5 Hz), acceleration (0.7 and 0.35 g) and fruit position in the box (bottom, middle and upper layer) on apple bruising depth were evaluated. The results of this study showed that there is a good agreement (82-94%) between the discrete element results and the experimental tests, and discrete element method was able to simulate the vibrational damage in the apple fruit. In addition, the results indicated that all three parameters of frequency, acceleration and position of fruit in the box at significantly affect the depth of apple bruising ($P < 0.01$). For both simulated and experimental tests, vibration with a frequency of 4 Hz, and acceleration of 0.70 g caused higher damage levels and fruits located at the top of the bin showed more damage than those in middle and bottom positions.

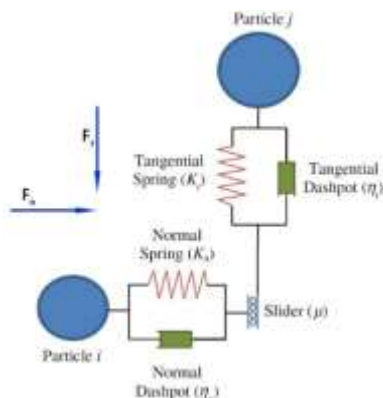
Keywords: Mechanical Damage, Discrete Element Method (DEM), Apple, Bruising, Transportation

هر ساله مقدار بسیار زیادی از محصولات زراعی و باغی در فرآیندهای پس از برداشت و حمل و نقل دچار افت کیفیت می‌گردد، به طوری که تقریباً ۳۰ الی ۴۰ درصد از محصولات کشاورزی به دلیل صدمات وارده در طول مسیر هرگز به دست مشتری نمی‌رسند (Vigneault et al., 2009). دلیل این امر این است که محصولات زراعی و باغی پس از برداشت، تحت بارگذاری‌های مکانیکی مختلف استاتیکی (فشار) و دینامیکی (ضربه و ارتعاش) ناشی از حمل و نقل، درجه‌بندی و فرآوری قرار می‌گیرند که منجر به ایجاد صدمات مکانیکی در محصولات می‌شوند. کوفتگی شایع‌ترین صدمه مکانیکی در افزایش تلفات محصولات باغی است (Opara & Pathare, 2014). به همین دلیل برآورد کمی از مقدار کوفتگی محصول، هم برای تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان به جهت تشخیص کیفیت میوه و هم برای محققین برای بهبود سیستم‌های حمل و نقل میوه اهمیت دارد. برخی تحلیل‌های کمی از صدمات مکانیکی با استفاده از پارامترهایی نظیر قطر، مساحت و یا حجم منطقه آسیب‌دیده انجام شده است (Li & Thomas, 2014). محققین متعددی نیز از مدل‌های آماری و تحلیلی مختلف برای پیش‌بینی کوفتگی استفاده کرده‌اند (Abedi & Amadi, 2007; Zarifneshat et al., 2010; VanZeebroeck et al., 2013).

بارگذاری‌های دینامیکی مسبب بیشترین صدمات کوفتگی هستند، زیرا نیروهای دینامیکی مانند ارتعاش در حین حمل و نقل، از نظر اندازه بزرگ‌تر از نیروهای استاتیکی بوده و میزان فراوانی بروز آن‌ها نیز بیشتر از نیروهای استاتیکی هست (VanZeebroeck et al., 2005; Mohsenin, 1986). کارهای تحقیقاتی تجربی متعددی تاکنون در زمینه بررسی صدمات ناشی از ارتعاش در حین حمل و نقل انجام گرفته است که هرچند این پژوهش‌های تجربی دید بسیار خوبی را نسبت به عواملی که صدمات ارتعاشی را ایجاد می‌کنند به دست می‌دهد ولی نتایج متناقض زیادی نیز گزارش شده است؛ علاوه بر وجود تحقیقات تجربی گسترده مدل‌های شبیه‌سازی اندکی توسعه داده شده‌اند. با گسترش سریع علوم کامپیوتر استفاده از روش‌های عددی در کنار روش‌های تجربی بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. یکی از این تکنیک‌های عددی روش المان مجزا است که در آن سیستم تحت مطالعه به صورت مجموعه‌ای از ذرات جدا از هم در نظر گرفته می‌شود (Raji & Favier, 2004). از نظر فیزیکی ذرات در این روش به صورت اجسام صلب و برخورد بین آن‌ها به صورت تماس نقطه‌ای در نظر گرفته می‌شوند و تغییر شکل ذرات به صورت همپوشانی مجازی بین دو ذره بیان می‌شود و نیروهای حاصل از برخورد بین دو ذره توسط مدل‌های نیروی برخورد با همپوشانی مجازی متناظر آن‌ها مرتبط هستند (Tijsskens et al., 2003). نیروهای عمل‌کننده بین دو ذره بعد از شناسایی برخورد و با توجه به مدل‌های نیروی برخورد نرمال و مماسی که قبلاً برای سیستم تعریف شده محاسبه می‌گردد و سپس با هم ترکیب شده و با انتگرال‌گیری از معادلات حرکت نیوتن (برای حرکت خطی) و معادلات اولیبر (برای حرکت چرخشی) سرعت و موقعیت ذرات در بازه زمانی بعد محاسبه می‌شود (VanZeebroeck et al., 2006). در روش المان مجزا تعیین میزان همپوشانی مجازی بین دو ذره در حال تماس به وسیله مدل‌های نیروی برخورد تعریف شده انجام می‌گیرد، به عبارت دیگر مدل‌های نیروی برخورد بخش اساسی مدل‌سازی المان مجزا را تشکیل می‌دهند. مدل‌های نیروی برخورد به طور اساسی در دو گروه، نیروهای نرمال (F_n) و نیروهای مماسی (F_t) دسته‌بندی می‌شوند (Dintwa et al., 2005). در شبیه‌سازی به روش المان مجزا اکثر مدل‌ها شامل یک بخش سفتی و یک بخش مستهلک کننده می‌باشد که به صورت موازی با هم قرار دارند. در مدل نیروی مماسی علاوه بر اجزای مذکور یک جزء اصطکاکی نیز به صورت سری با بخش‌های سفتی و مستهلک کننده وجود دارد (شکل ۱). مزیت عمده روش المان مجزا نسبت به روش‌های تجربی این است که این روش بسیار قابل انعطاف است بطوریکه با تغییرات جزئی در پارامترهای مؤثر بر مدل می‌توان نتایج متفاوتی به دست آورد در حالی که در مدل‌های آزمایشگاهی اجرای این کار نیازمند صرف وقت و هزینه زیاد خواهد بود. علاوه بر این، در مدل‌های عددی اطلاعات متعدد و زیادی مثل سرعت، شتاب، موقعیت و نیروهای برخوردی در هر المان را می‌توان از داخل سیستم در هر زمان دلخواه استخراج کرد ولی در مدل‌های تجربی این کار اگر ناممکن نباشد بسیار مشکل خواهد بود.

استفاده از تکنیک المان مجزا در زمینه‌های تحقیقات کشاورزی تاکنون بسیار محدود بوده است و خصوصاً در زمینه‌های شبیه‌سازی صدمات مکانیکی میوه‌ها تحقیقات انگشت‌شماری وجود دارد و موضوع نسبتاً جدیدی به شمار می‌رود. بیشترین استفاده از روش المان مجزا در تحقیقات کشاورزی مربوط به شبیه‌سازی جریان حرکت مواد گرانوله کشاورزی مانند غلات در سیلوها و مسیرهای انتقال (Holst & Rotter, 1999; Rong et al., 1995) و جدا کردن دانه‌ها به وسیله لرزاننده (Sakaguchi et al., 1998) بوده است. باید توجه داشت اکثر مواد بیولوژیک و کشاورزی رفتار ویسکوالاستیک از خود بروز می‌دهند و به همین دلیل مدل‌سازی المان مجزا در آن‌ها نسبت به مواد الاستیک امری پیچیده‌تر می‌باشد. از معدود تحقیقاتی که در زمینه شبیه‌سازی کوفتگی در میوه‌ها (ناشی از ارتعاشات حین حمل و نقل) انجام گرفته می‌توان به تحقیق رانگ و همکاران (۱۹۹۳) و راجی و فاویر (۲۰۰۲) اشاره کرد. رانگ و همکاران (۱۹۹۳) کوفتگی ناشی از ارتعاشات گذرای (شوکه‌ها) به وجود آمده از ناهم‌واری‌های جاده بر روی میوه سیب را با استفاده از روش المان مجزا شبیه‌سازی کردند. در این شبیه‌سازی که به صورت دو بعدی بر روی ۱۲ عدد سیب (سه ردیف چهارتایی) انجام گرفته، اثر شوک‌های ناشی از ناهم‌واری‌های جاده روی نیروهای اعمالی بین سیب‌ها مورد آزمون قرار گرفت و اثرات سیستم تعلیق، سطح جاده و نوع بسته‌بندی روی نیروی وارده به میوه‌ها بررسی شد. نتایج این تحقیق نشان داد روش المان مجزا قادر است نیروی متقابل

شکل ۱- شماتیک کلی مدل‌سازی نیروهای برخورد بین دو ذره در روش المان مجزا، F_n مؤلفه نیروی عمودی، F_t مؤلفه نیروی مماسی، K_n عنصر فنر نیروی برخورد عمودی، K_t عنصر فنر نیروی برخورد مماسی، η_t عنصر مستهلک کننده نیروی برخورد عمودی، η_n عنصر مستهلک کننده نیروی برخورد مماسی، μ عنصر اصطکاک

Fig. 1. General Schematic of Contact Forces Modeling Between Two Particles in Discrete Element Method, F_n , Normal Force Component, F_t , Tangential Force Component, K_n , Spring Element of Vertical Normal Force, K_t , Spring Element of Tangential Contact Force, η_t , Dashpot Element of Tangential Contact Force, μ , Friction Element

را برای هر نوع بسته‌بندی میوه پیش‌بینی کند، یا به عبارت دیگر، روش المان مجزا می‌تواند نتایج تحقیقات تجربی را دوباره سازی نماید (شبیه‌سازی کند) و به طراحی سیستم‌های بسته‌بندی میوه بهتر در جهت حمل‌ونقل با ریسک کم کمک کند. از کاستی‌های تحقیق رائگ و همکاران (۱۹۹۳) می‌توان به سادگی بیش از مدل (استفاده از شبیه‌سازی دو بعدی، تعداد میوه‌های بسیار کم و پارامترهای نادقیق) اشاره کرد. وان زیبروک و همکاران (۲۰۰۵) نیز از این روش برای پیش‌بینی صدمات ناشی از ضربه سیب رقم جاناگولد استفاده کردند. برای این منظور برنامه‌ای به نام DEMeter++ با زبان برنامه‌نویسی C++ کد نویسی گردید که در آن مشخصات فیزیکی و مکانیکی میوه سیب و جعبه و همچنین مدل‌های پیش‌بینی کوفتگی و مدل‌های نیروی برخورد بعد از تعیین از طریق روش‌های آزمایشگاهی و مدل‌های تجربی به‌عنوان پارامترهای ورودی برنامه جهت شبیه‌سازی وارد گردید و از عمق کوفتگی سیب (تنها پارامتری که در روش المان مجزا می‌توان به‌عنوان معیار اعتبار سنجی استفاده نمود) به‌عنوان معیاری برای تعیین دقت شبیه‌سازی‌ها استفاده نمودند. در نهایت، اعتبار سنجی مدل نشان داد که روش المان مجزا می‌تواند کوفتگی سیب را در حد قابل قبولی برحسب عمق کوفتگی پیش‌بینی کند. ون زیبروک و همکاران (۲۰۰۶) در تحقیق دیگری نیز تأثیر پارامترهای مکانیکی (فرکانس ارتعاش، مقدار شتاب، اندازه میوه و ارتفاع توده میوه در کانتینر) و خصوصیات میوه (تاریخ برداشت، دما و سفتی آکوستیک) را بر روی صدمات ارتعاشی سیب وارسته جوناگولد بررسی کردند. ایشان از جعبه‌ای با ابعاد $1/20 \times 1/20 \times 0/20$ متر و ۱۰۰ عدد ذره (سیب) با شعاع $0/325$ در درون این جعبه به همراه موج سینوسی عمودی با شتاب ثابت $1/4$ جی برای شبیه‌سازی استفاده کردند. آن‌ها نتیجه گرفتند فرکانس‌های پایین‌تر از ۵ هرتز با فاصله زیاد بیشترین تأثیر را ایجاد کوفتگی در سیب ایفا می‌کنند و فرکانس‌های بالاتر از ۵ هرتز منجر به کوفتگی‌های مرئی در سیب نمی‌شود و در این محدوده فرکانسی حتی در شتاب‌های بالاتر از $1/4$ جی منجر به کوفتگی قابل مشاهده نخواهد شد. استفاده از شتاب‌های بالا که به‌ندرت در حین حمل‌ونقل در شرایط جاده اتفاق می‌افتند و همچنین استفاده از جعبه غیرتجاری در تست‌ها از معایب این تحقیق به شمار می‌رود. همان‌طور که قبلاً اشاره گردید بیشتر مواد و محصولات کشاورزی رفتار ویسکوالاستیک از خود بروز می‌دهند، به همین دلیل یکی از مناسب‌ترین مدل‌های نیروی برخورد نرمال که برای نشان دادن رفتار میوه‌ها مورد استفاده قرار گرفته است مدل کوآبارو- کونو (۱۹۸۷) می‌باشند (VanZeebroeck et al., 2003). مدل کوآبارو- کونو به‌صورت معادله (۱) بیان می‌شود:

$$F_n = k \delta^3 + c \delta^{\frac{1}{2}} \dot{\delta} \quad (1)$$

که در آن F_n نیروی برخورد نرمال (N)؛ k ، سفتی فنر ($N \cdot m^{-3/2}$)؛ c ، مستهلک کننده ($kg \cdot m^{-1/2} \cdot s^{-1}$)؛ δ ، تغییر شکل (m) و $\dot{\delta}$ ، نرخ تغییر شکل (m/s) می‌باشد. برای استفاده از این مدل در روش المان مجزا ابتدا لازم است تا پارامترهای سفتی و مستهلک کننده محاسبه شوند. برای تعیین این پارامترها به‌طور معمول از دستگاه ضربه پاندولی استفاده می‌گردد. نحوه اندازه‌گیری این پارامترها قبلاً توسط محققین پیشین به تفصیل بیان شده است (Zarifneshat et al., 2010; VanZeebroeck et al., 2005). برای مدل‌سازی نیروی برخورد مماسی ذرات با یکدیگر و یا ذرات با مواد دیگر نیز بیشتر محققین برای سادگی کار از مدل اصطکاک خشک کولمبی و تعیین ضریب اصطکاک استاتیکی و دینامیکی در

آزمایشگاه، استفاده می کنند (VanZeebroeck et al., 2008; Dintwa et al., 2004).

با توجه به مطالب ذکر شده، در تحقیق حاضر سعی شده است عمق کوفتگی میوه سیب رقم گلدن دلشیز تحت تأثیر فرکانسها و شتابهایی که معمولاً در حین حمل و نقل ایجاد می شوند و همچنین ارتفاع توده میوه درون جعبه با استفاده از روش المان مجزا انجام مورد بررسی قرار گیرد.

۲- مواد و روش ها:

برای شبیه سازی صدمات ارتعاشی از جعبه پلاستیکی با ابعاد $22\text{cm} \times 27\text{cm} \times 39\text{cm}$ (ارتفاع * عرض * طول) استفاده گردید که این نوع جعبه به صورت تجاری در بازار مصرف برای حمل و نقل سیب استفاده می گردد و گنجایش سه ردیف ۲۰ تایی (در مجموع ۶۰ عدد) از میوه سیب را دارد. برای این تحقیق از میوه سیب رقم گلدن دلشیز که از ارقام پرمصرف و پرطرفدار می باشد استفاده گردید. میوه های مورد نیاز از بازار محلی تبریز در آبان ماه ۱۳۹۶ تهیه شدند و سپس مورد ارزیابی اولیه قرار گرفتند و میوه هایی که دارای کوفتگی اولیه بودند و همچنین میوه هایی که خیلی بزرگ و یا خیلی کوچک بودند از روند تست ها حذف گردیدند. ابعاد اصلی میوه ها توسط کولیس با دقت 0.01 اندازه گیری گردید و میانگین قطر هندسی میوه ها و ضریب کرویت آن ها به ترتیب $75/20$ میلی متر و $96/5$ درصد به دست آمد. برای بررسی اثرات شتاب و فرکانس ارتعاش بر روی صدمات ارتعاشی ابتدا میوه ها به صورت منظم در درون جعبه چیده شدند، به طوری که در هر لایه از جعبه ۲۰ عدد میوه قرار گرفت و سپس جعبه برای شبیه سازی ارتعاشات جاده ای بر روی میز ارتعاش قرار گرفت. از شتاب 0.7 جی (متوسط شتاب در جاده های آسفالتی) و فرکانس ارتعاش 5 هرتز به صورت موج سینوسی (به دلیل سهولت در اعتبارسنجی مدل بین شبیه سازی و تست های تجربی) به عنوان ورودی میز ارتعاش استفاده شد و مدت زمان ارتعاش ۱۵ دقیقه (معادل مسافت های حمل کمتر از ۱۰۰۰ کیلومتر) در نظر گرفته شد. جزئیات مربوط به انجام تست های ارتعاشی علاوه بر اینکه در کارهای محققین پیشین آمده است در مقاله دیگری توسط نویسندگان نیز ارائه خواهد گردید. بعد از انجام تست های ارتعاشی میوه ها به مدت ۲۴ الی ۴۸ ساعت در دمای اتاق نگهداری شدند تا آثار کوفتگی در آن ها ظاهر گردد. برای اندازه گیری عمق کوفتگی در ناحیه آسیب دیده، برشی عمود بر بزرگ ترین قطر هر ناحیه آسیب دیده میوه داده شد و عمق کوفتگی توسط کولیس اندازه گیری گردید (محسنین، ۱۹۸۶). پارامترهای مربوط به مدل برخورد نیروی نرمال کوآبارا-کونو (سفتی فنر و مستهلک کننده) نیز با استفاده از دستگاه ضربه پاندولی و روش برازش منحنی کمترین مربعات غیرخطی به دست آمد که در آن پارامترهای مذکور از طریق کمینه کردن اختلاف بین داده های تجربی و حل عددی معادله کوآبارا-کونو تعیین می گردد.

برای شبیه سازی صدمات ارتعاشی به روش المان مجزا از بسته نرم افزاری تجاری EDEM Solutions ورژن $2/7$ استفاده گردید. این بسته نرم افزاری یکی از معتبرترین بسته های نرم افزاری موجود در زمینه المان مجزا می باشد که امکان ایجاد انواع مختلف مدل های برخورد بسته به نیاز کاربر را دارا می باشد. در تحقیق حاضر ابتدا مدل سه بعدی جعبه مورد مطالعه با مقیاس یک به یک در بسته نرم افزاری سالدورکس ورژن 2016 ایجاد گردید و به محیط نرم افزار EDEM انتقال داده شد. برای شبیه سازی میوه سیب نیز از شکل کره سه بعدی استفاده گردید زیرا این میوه از ضریب کرویت بالایی برخوردار است. خصوصیات فیزیکی و مکانیکی اعمال شده برای میوه و پلاستیک جعبه در جدول ۱ آورده شده است. بعد از ایجاد هندسه مجموعه جعبه و میوه، برای اعمال مدل کوآبارا-کونو، ابتدا مدل مربوطه در محیط برنامه نویسی ++C کد نویسی شد و سپس جهت استفاده در طی شبیه سازی به نرم افزار معرفی گردید. قید حرکت ارتعاشی سینوسی در راستای محور Z (شکل ۲) به جعبه اعمال شد و حرکت جعبه در دیگر جهات مقید گردید. در مجموع ۶۰ عدد کره (سیب) شبیه سازی گردید و مدت زمان کل اجرای شبیه سازی ۱۰ ثانیه در نظر گرفته شد. درباره مدت زمان اجرای شبیه سازی می توان گفت که انجام شبیه سازی های طولانی مدت (۱۵ دقیقه) برای مدل سازی عمق کوفتگی مورد نیاز نیست، زیرا ظاهراً عمق کوفتگی وابسته به زمان نیست و فرقی نمی کند که میوه چه مدتی تحت ارتعاش بوده است (VanZeebroeck et al., 2005). درست است که تعداد ضربات وارده به میوه با افزایش مدت زمان ارتعاش افزایش می یابد ولی باید گفت افزایش مدت زمان ارتعاش (و متعاقباً تعداد ضربات) لزوماً به معنی افزایش عمق کوفتگی میوه نمی باشد. دلیل این امر را می توان چنین توضیح داد که یک موج ارتعاش سینوسی دارای بازه تناوبی ثابتی می باشد که اندازه شتاب وارده (و متعاقب آن میزان انرژی وارده به میوه) به صورت یکنواخت در این بازه تکرار می شود و با افزایش و یا کاهش مدت زمان ارتعاش تغییر پیدا نمی کند. همچنین تحقیق اوبرین و همکاران (۱۹۶۳) به صورت تجربی نشان داد که مجموع مساحت کوفتگی میوه به مدت زمان شتاب ارتعاش وابسته است، اما عمق کوفتگی تنها با اندازه شتاب در ارتباط می باشد.

جدول ۱- خصوصیات فیزیکی و مکانیکی سیب و جعبه مورد استفاده در نرم افزار المان مجزا

Table 1. Physical and mechanical properties of apple and plastic box used in DEM software

Material Type	Apple (Golden Delicious)	Plastic(RPC)
Poisson Ratio	0.35	0.2
Shear Modulus(Mpa)	1.32	3700
Density(kg/m ³)	800	952
Mass(gr)	198.50±7.1	640.30±5.6

شکل ۲- مدل سه بعدی جعبه و ذرات (سیب) ایجاد شده در نرم افزار المان مجزا

Fig. 2. 3D Model of box and particles(apples) created in DEM software

برای اعتبارسنجی مدل شبیه سازی شده توسط نرم افزار، علاوه بر داده های تجربی به دست آمده از تست های ارتعاشی انجام یافته در این تحقیق، از داده های تجربی به دست آمده توسط ظریف نشاط و همکاران (۲۰۱۰) که بر روی رقم گلدن دلشیز انجام یافته است نیز استفاده گردید. ایشان از دو فرکانس ۳/۵ و ۱۰/۵ هرتز و دو شتاب ارتعاش ۰/۳۵ و ۰/۷ جی و مدت زمان ثابت ۱۰ دقیقه برای انجام تست های ارتعاشی در یک جعبه استفاده کردند؛ بنابراین در شبیه سازی کامپیوتری اثرات سه پارامتر شتاب ارتعاش (۲ سطح)، فرکانس ارتعاش (۳ سطح) و ارتفاع توده میوه درون جعبه (۳ سطح) مورد بررسی قرار گرفت.

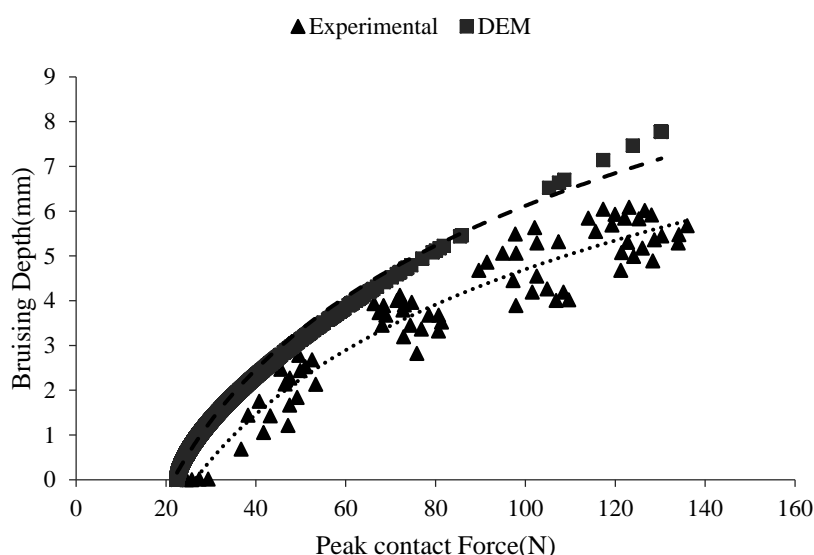
۳- نتایج و بحث:

به منظور مقایسه بین نتایج حاصل از داده های تجربی و داده های به دست آمده از شبیه سازی المان مجزا، مدل های آماری رگرسیونی کوفتگی بر اساس عمق کوفتگی با استفاده از داده های آزمایشگاهی به دست آمده از دستگاه ضربه پاندولی ایجاد گردید. نتایج نشان داد که بین عمق کوفتگی و حداکثر نیروی برخورد حین ضربه رابطه لگاریتمی خوبی ($R^2=0.91$) به صورت معادله ۲ وجود دارد. ون زیبروک (۲۰۰۵) نیز چنین نتیجه ای را در مورد سیب رقم جاناگولد گزارش کرده است. همچنین نمودار تغییرات عمق کوفتگی نسبت به تغییر نیروی برخورد حداکثر برای هر دو حالت داده های تجربی و داده های حاصل از شبیه سازی المان مجزا به صورت شکل ۳ ایجاد گردید. با توجه به شکل ۳ مشاهده می گردد که روش المان مجزا توانسته است به خوبی ($R^2=0.94$) رفتار میوه سیب را در برابر تغییرات نیروی برخورد پیش بینی نماید و نزدیکی خوبی بین داده های به دست آمده از روش المان مجزا و داده های تجربی وجود دارد.

$$BD = 3.5352 \ln(PF) - 11.579$$

(۲)

که در آن BD، عمق کوفتگی و PF، نیروی برخورد حداکثر حین ضربه می باشد.

شکل ۳- ارتباط بین نیروی برخورد حداکثر و عمق کوفتگی برای سیب رقم گلدن دلشیز

Fig. 3. Relation between Peak Contact Force and Bruise Depth for "Golden Delicious" Apple

جدول ۲- مقادیر متوسط به دست آمده برای پارامترهای مدل نیروی برخورد نرمال کوابارا-کونو در میوه سیب رقم گلدن دلشیز

Table 2. Calculated Mean Values for the Kuawabara - Kono Normal Contact Force Model Parameters of the Golden Delicious Apple Cultivar

Parameter	Average value	Standard deviation (%)
Spring Stiffness coefficient(k) ($Nm^{-\frac{1}{2}}$)	653215	19
Dashpot coefficient (c) ($kgm^{-\frac{1}{2}}s^{-1}$)	876	15

در جدول ۲ مقادیر متوسط به دست آمده برای پارامترهای سفتی فنر و مستهلک کننده مدل نیروی برخورد کوابارا-کونو نشان داده شده است. همان طور که قبلاً نیز ذکر گردید این مقادیر به دست آمده در مدل کوابارا-کونو جایگزین شده و به عنوان ورودی نرم افزار المان مجزا جهت شبیه سازی کامپیوتری استفاده شد.

۳-۱- تأثیر پارامترهای ارتعاشی بر روی کوفتگی سیب:

بررسی نتایج حاصل از آنالیز واریانس (جدول ۳) بر روی داده های به دست آمده از شبیه سازی به روش المان مجزا برای پارامتر عمق کوفتگی نشان داد که اثرات فاکتورهای اصلی فرکانس، شتاب و ارتفاع توده میوه درون جعبه در سطح احتمال ۱ درصد و همچنین اثرات متقابل فاکتور فرکانس در لایه میوه در سطح احتمال ۵ درصد معنی دار است ولی اثرات متقابل دو گانه فاکتورهای فرکانس در شتاب و اثرات متقابل شتاب در لایه میوه و اثر متقابل سه گانه فرکانس در شتاب در لایه میوه در سطح احتمال ۵ درصد معنی دار نشد. این نتیجه با نتایج به دست آمده از نتایج تجربی توسط ظریف نشاط و همکاران (۲۰۱۰) مطابقت بسیار خوبی دارد. شهبازی و همکاران (۲۰۱۰) نیز در تحقیقی تجربی که بر روی هندوانه رقم کریمسون سوئیت انجام دادند نتایج مشابهی را در مورد تأثیر فاکتورهای فرکانس، شتاب و مدت زمان ارتعاش بر روی پوست هندوانه گزارش کردند.

۳-۲- اثر فرکانس و شتاب ارتعاش بر روی عمق کوفتگی:

شکل ۴ مقایسه ای را بین نتایج به دست آمده از شبیه سازی المان مجزا و داده های تجربی برای تغییرات عمق کوفتگی نسبت به تغییر فرکانس نشان می دهد. برای بررسی تغییرات بین فرکانس ها از آزمون چند دامنه ای دانکن استفاده گردید. با توجه به شکل ۴ مطابقت خوبی (۹۴-۸۲ درصد) بین داده های تجربی و داده های به دست آمده از شبیه سازی ها مشاهده می شود. با افزایش فرکانس ارتعاش از ۴ هرتز به ۱۰/۵ هرتز نزدیکی بین داده های تجربی و شبیه سازی شده از ۹۴ درصد به ۸۲ درصد کاهش می دهد. به نظر می رسد با افزایش فرکانس ارتعاش و کاهش معنی دار عمق کوفتگی و سخت تر شدن اندازه گیری عمق کوفتگی در آزمایشگاه موجب افزایش فاصله بین داده های تجربی و شبیه سازی شده است. همان طور که مشاهده می گردد با افزایش فرکانس ارتعاش از ۴ هرتز به ۱۰/۵ هرتز، عمق کوفتگی به طور معنی داری در هر دو حالت کاهش می یابد به طوری که افزایش فرکانس از ۴ به ۱۰/۵ هرتز میانگین عمق کوفتگی را در داده های به دست آمده از شبیه سازی و تجربی به ترتیب ۵۰ و ۵۸ درصد کاهش می دهد. همان طور که در شکل ۴ مشاهده می شود بین دو فرکانس ۴ و ۵ هرتز تفاوت معنی داری وجود ندارد.

شکل ۵ اثرات متقابل فرکانس و شتاب ارتعاش را بر روی عمق کوفتگی در آزمون چند دامنه ای دانکن در هر دو حالت شبیه سازی المان مجزا و داده های تجربی نشان می دهد. با توجه به شکل ۵ مشاهده می گردد که هر دو حالت تجربی و شبیه سازی شده، در یک فرکانس ارتعاشی ثابت با افزایش شتاب ارتعاش، عمق کوفتگی به صورت معنی داری افزایش می یابد. با توجه به داده های شبیه سازی شده، با تغییر اندازه شتاب ارتعاش بیشترین

جدول ۳- نتایج تجزیه واریانس داده های به دست آمده از شبیه سازی المان مجزا مربوط به اثر پارامترهای مختلف بر عمق کوفتگی میوه سیب (میانگین مربعات)

Table 3. The Results of Variance Analysis for Data Obtained from DEM Simulations of the Effect of Different Parameters on the Bruising Depth of Apple (Mean Squares)

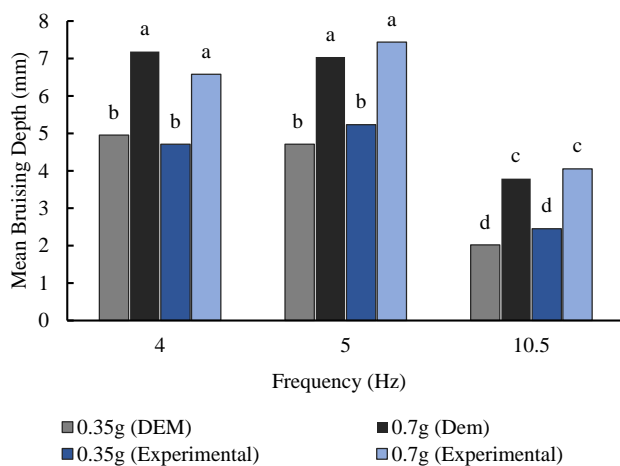
Source	Sum of Squares	Degrees of freedom	Mean Square	F value
Vibration Frequency (F)	70.677	2	35.338	367.152**
Vibration Acceleration (A)	42.752	1	42.752	444.175**
F×A	.205	2	.102	1.064 ^{ns}
Fruit position(H)	17.703	2	17.703	183.927**
F×H	.387	2	.194	92.012**
A×H	.605	2	.605	6.286 ^{ns}
F×A×H	.602	3	.301	3.126 ^{ns}
Error	2.310	28	.096	

نرخ افزایش در عمق کوفتگی در فرکانس ۱۰/۵ هرتز و برابر با ۴۶ درصد و کمترین نرخ افزایش در فرکانس ۴ هرتز برابر با ۳۱ درصد می باشد درحالی که این نرخ افزایش در داده های تجربی به ترتیب ۳۹ و ۲۸ درصد می باشد. ورساوس و ازگون (۲۰۰۴) نیز نتیجه مشابهی را برای سیب رقم گلدن دلشیز گزارش کردند. ایشان صدمات ارتعاشی میوه سیب را در دو فرکانس ارتعاشی مختلف ۸/۲ و ۱۲/۶ هرتز و دو شتاب مختلف ۰/۳۳ و ۰/۶۳ جی به صورت تجربی مورد بررسی قرار دادند و عنوان کردند افزایش شتاب ارتعاش از ۰/۳۳ جی به ۰/۶۳ جی در دو فرکانس ۸/۲ و ۱۲/۶ هرتز به ترتیب موجب افزایش ۷۱ و ۲۷ درصدی شاخص کوفتگی سیب می شود. ظریف نشاط و همکاران (۲۰۱۰) نیز گزارش کردند افزایش شتاب ارتعاش از ۰/۳۵ جی به ۰/۷ جی در میوه سیب موجب افزایش ۴۵ درصدی کوفتگی آن می گردد. در تحقیق ون زیبروک و همکاران (۲۰۰۶) نیز که در آن صدمات ارتعاشی میوه سیب با روش المان مجزا شبیه سازی گردید نتیجه مشابهی به دست آمده است به طوری که ایشان گزارش کردند بین فرکانس های ارتعاشی بیشتر از ۵ هرتز و کمتر از آن در ایجاد عمق کوفتگی تفاوت معنی داری وجود دارد. از طرف دیگر با توجه به شکل ۵ می توان مشاهده کرد که در یک شتاب ارتعاشی ثابت، افزایش فرکانس ارتعاش از ۴ به ۱۰/۵ هرتز، عمق کوفتگی را به طور معنی داری کاهش می دهد. بیشترین و کمترین مقدار کاهش در عمق کوفتگی برابر ۵۹ و ۴۴ درصد به ترتیب در شتاب ارتعاشی ۰/۳۵ و ۰/۷ جی مشاهده گردید. این نتیجه نیز با نتایج ورساوس و ازگون (۲۰۰۴)، ظریف نشاط و همکاران (۲۰۱۰) و ون زیبروک و همکاران (۲۰۰۶) مطابقت دارد. برای توجیه نتایج فوق می توان چنین گفت که در یک شتاب ارتعاشی ثابت، افزایش فرکانس ارتعاش اگر در محدود فرکانس تشدید میوهها انجام نگیرد، موجب کاهش دامنه حرکت میوهها شده و از تعداد ضربات بین میوهها می کاهد و در نتیجه صدمات کمتری ایجاد می گردد. همچنین در یک فرکانس ارتعاشی ثابت افزایش شتاب ارتعاشی بر روی میزان نیرو و قدرت ارتعاش اثر گذاشته و افزایش شتاب قدرت و شدت نیروهای وارده به میوه را افزایش می دهد. به همین خاطر اگر در هنگام حمل و نقل میوه شتاب ارتعاش زیاد باشد وارد شدن نیروهای بزرگتر به میوه به صورت بارگذاری های تکراری موجب تخریب بافت میوه شده و صدمات را افزایش می دهد.

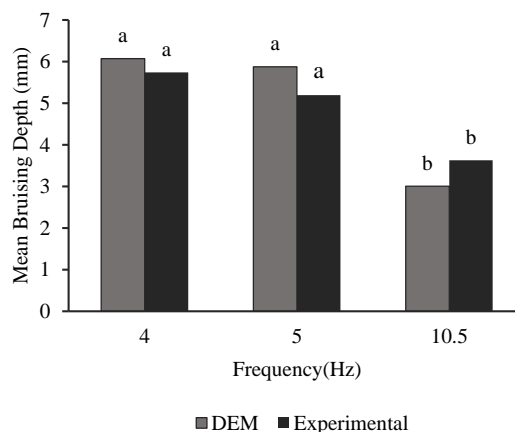
۳-۳- اثر لایه میوه بر روی عمق کوفتگی:

شکل ۶ نتایج به دست آمده از شبیه سازی المان مجزا برای اثرات دوگانه فرکانس و لایه میوه بر روی عمق کوفتگی میوه سیب را نشان می دهد. مشاهده می شود که با ثابت بودن فرکانس ارتعاش، عمق کوفتگی در لایه بالایی به طور معنی داری بیشتر از پایین ترین لایه داخل جعبه می باشد و به عبارت دیگر عمق کوفتگی از پایین به بالا افزایش می یابد. این نتیجه با نتایج تجربی به دست آمده توسط ظریف نشاط و همکاران (۲۰۱۰) متناقض است ولی با نتایج به دست آمده توسط شهبازی و همکاران (۲۰۱۰) و همچنین اوبرین و همکاران (۱۹۶۵) مطابقت دارد. ظریف نشاط و همکاران (۲۰۱۰) ادعان داشتند با افزایش وزن لایه های بالایی بر روی لایه های زیرین عمق کوفتگی به تدریج از بالا به پایین افزایش می یابد. هر چند

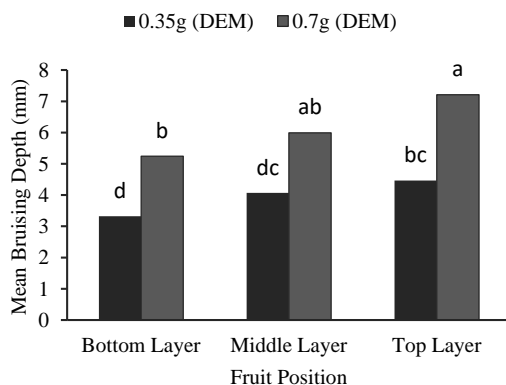
شکل ۵- مقایسه اثر متقابل فرکانس و شتاب ارتعاش بر روی عمق کوفتگی (نتایج تجربی و نتایج روش المان مجزا)

Fig 5. Comparison of Frequency by Acceleration Interaction effect on the Bruising Depth (Experimental and DEM results)

شکل ۴- مقایسه اثر فرکانس بر روی عمق کوفتگی (نتایج تجربی و نتایج روش المان مجزا)

Fig 4. Comparison of Frequency Effect on the Bruising Depth (Experimental and DEM results)

شکل ۷- اثر متقابل موقعیت قرارگیری میوه درون جعبه و شتاب ارتعاش بر روی عمق کوفتگی (روش المان مجزا)

Fig. 7. Effect of Fruit position in the box by Acceleration Interaction on the Bruising Depth (DEM)

این نظر درست به نظر می‌رسد ولی باید به این نکته نیز توجه داشت که شتاب ارتعاش میوه‌های درون جعبه در حین حمل‌ونقل به تدریج از پایین به بالا افزایش می‌یابد که منجر به افزایش حرکت میوه‌ها در لایه‌های بالایی شده و با افزایش تعداد تماس بین میوه‌ها در نهایت منجر به افزایش عمق کوفتگی می‌گردد به خصوص اگر در بسته‌بندی میوه‌ها از درب محافظ استفاده نشده باشد. با توجه به شکل ۶ کمترین و بیشترین مقدار مربوط به میانگین عمق کوفتگی برابر ۲/۴۵ و ۶/۸۵ میلی‌متر است که به ترتیب در لایه زیرین- فرکانس ۱۰/۵ هرتز و لایه بالایی- فرکانس ۴ هرتز ایجاد شده است. همچنین با توجه به شکل ۶ می‌توان مشاهده نمود که با افزایش فرکانس ارتعاش از ۴ به ۱۰/۵ هرتز، عمق کوفتگی برای هر سه لایه میوه به‌طور معنی‌داری کاهش می‌یابد. شکل ۷ نیز نتایج به‌دست‌آمده از شبیه‌سازی المان مجزا برای اثرات دوگانه شتاب و لایه میوه بر روی عمق کوفتگی میوه سیب را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌گردد، با ثابت بودن شتاب ارتعاش، عمق کوفتگی در لایه بالایی به‌طور معنی‌داری بیشتر از پایین‌ترین لایه داخل جعبه می‌باشد. کمترین و بیشترین عمق کوفتگی به ترتیب مربوط به برهمکنش شتاب ۰/۳۵ جی در پایین‌ترین لایه و شتاب ۰/۷ جی در بالاترین لایه جعبه و برابر ۳/۲۲ و ۷/۲۱ میلی‌متر می‌باشد. این نتیجه نیز با یافته‌های محققینی مانند شهبازی و همکاران (۲۰۱۰) مطابقت دارد.

۴- نتیجه‌گیری

در این تحقیق صدمات ارتعاشی میوه سیب رقم گلدن دلشز هم در شرایط آزمایشگاهی و هم با استفاده از روش عددی المان مجزا مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که مطابقت بسیار خوبی بین داده‌های تجربی و نتایج حاصل از شبیه‌سازی به روش المان مجزا وجود دارد و روش المان مجزا می‌تواند رفتار سیستم‌های منفرد مانند میوه‌ها را به‌خوبی شبیه‌سازی نماید به دست البته با این شرط که مدل‌های تماسی مناسبی برای شبیه‌سازی رفتار میوه‌ها تعریف شده باشد. همچنین با توجه به نتایج این تحقیق مشخص گردید که پارامترهای دینامیکی از قبیل فرکانس و شتاب ارتعاش و موقعیت قرارگیری میوه درون جعبه بر روی میزان صدمات مکانیکی حین حمل‌ونقل آن تأثیر معنی‌داری دارند.

۵- تقدیر و تشکر

از گروه مکانیک دانشگاه تبریز به جهت فراهم نمودن امکانات انجام این تحقیق تقدیر و تشکر می‌گردد.

۷- مراجع

- Abedi, G., & Ahmadi, E. (2013). Design and evaluation a pendulum device to study postharvest mechanical damage in fruits: bruise modeling of red delicious apple. *Australian Journal of Crop Science*, 7, 962-968.
- Dintwa, E., Van Zeebroeck, M., Tijssens, E., & Ramon, H. (2004). Torsional stiffness of viscoelastic spheres in contact. *The European Physical Journal*, 39, 77-85. doi:10.1140/epjb/e2004-00173-2.
- Dintwa, E., Van Zeebroeck, M., Tijssens, E., & Ramon, H. (2005). Determination of Parameters of a Tangential Contact Force Model for Viscoelastic Spheroids (fruits) using a Rheometer Device. *Biosystems Engineering*, 91, 321-327. doi:10.1016/j.biosystemseng.2005.04.005.

یازدهمین کنگره ملی مهندسی مکانیک بیوسیستم و مکانیزاسیون ایران

- Holst J. M. F. G; Rotter, J. M., Ooi, J. Y. and G. H. Rong. 1999. Numerical modelling of silo filling II: Discrete element analysis. *Journal of Engineering Mechanics*. 125(1):104-110.
- Kafashan, J., Van Zeebroeck, M., Sadrnia, H., Moshou, D., De Baerdemaeker, J., Nicolai, B., Tijskens, B. (2007). Effects of Impact Locations on Mechanical and Dynamical Properties of Fruits.
- Kuwabara, G., Kono, K. (1987). Restitution coefficient in a collision between two spheres. *Japanese journal of applied physics*, 26(8), 1230-1233.
- Li, Z., & Thomas, C. (2014). Quantitative evaluation of mechanical damage to fresh fruits. *Trends in Food Science & Technology*, 35, 138-150. doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.tifs.2013.12.001>.
- Mohsenin, N. N. (1986). *Physical properties of plant and animal materials*.
- O'Brien, M., Claypool, L. L., Leonard, S. J., York, G. K., & MacGillivray, J. H. (1963). Causes of Fruit Bruising on Transport Trucks. *Hilgardia*, 35(6), 113-124.
- O'Brien, M., Gentry, J. P., & Gibson, R. C. (1965). Vibrating characteristics of fruits as related to in-transit injury. *Transactions of the ASAE*, 8, 241-243.
- Opara, U. L., & Pathare, P. B. (2014). Bruise damage measurement and analysis of fresh horticultural produce—a review. *Postharvest Biology and Technology*, 91, 9-24. doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.postharvbio.2013.12.009>.
- Raji, A. O., & Favier, J. F. (2004). Model for the deformation in agricultural and food particulate materials under bulk compressive loading using discrete element method. I: Theory, model development and validation. *Journal of Food Engineering*, 64, 359-371. doi:10.1016/j.jfoodeng.2003.11.004
- Raji, A.O. and Favier, J.F., 2002. Discrete element modelling of the impact parameters of a selected fruit: application. *Journal of Applied Science, Engineering and Technology*, 2(1), pp.7-12.
- Rong, G. H. Negi, S. C. Jofriet, J. C., 1995. Simulation of flow behavior in bulk solids in bins. Part 2: shear bands, flow corrective inserts and velocity profiles. *Journal of Agricultural Engineering Research* 62. 257-269.
- Rong, G.H., Negi, S.C., Jofriet, J.C. 1993. DEM simulation of in-transit fruit damage. *ASAE paper no 93-6503*.
- Sakaguchi, E. Kawakami, S. Suzuki, M. Urukawa, T. and J. F. Favier. 1998. Effective use of DEM simulation for development of grain processing technology: Application to shaking separation phenomenon of paddy and brown rice. Paper No. 98-F-021. *International Conference on Agricultural Engineering, Oslo*.
- Shahbazi, F., Rajabipour, A., Mohtasebi, S., & Rafiee, S. (2010). Simulated In-transit Vibration Damage to Watermelons. *J. Agr. Sci. Tech.*, 12, 23-34.
- Tijskens, E., Ramon, H., & De Baerdemaeker, J. (2003). Discrete element modelling for process simulation in agriculture. *Journal of Sound and Vibration*, 266, 493-514. doi:[http://dx.doi.org/10.1016/S0022-460X\(03\)00581-9](http://dx.doi.org/10.1016/S0022-460X(03)00581-9).
- Van Zeebroeck, M. (2005). *The Discrete Element Method (DEM) to Simulate Fruit Impact Damage during Transport and Handling*. Katholieke Universiteit Leuven.
- Van Zeebroeck, M., Lombaert, G., Dintwa, E., Ramon, H., Degrande, G., & Tijskens, E. (2008). The simulation of the impact damage to fruit during the passage of a truck over a speed bump by means of the discrete element method. *Biosystems Engineering*, 101, 58-68. doi:10.1016/j.biosystemseng.2008.06.003.
- Van Zeebroeck, M., Tijskens, E., Dintwa, E., Kafashan, J., Loodts, J., De Baerdemaeker, J., & Ramon, H. (2006). The discrete element method (DEM) to simulate fruit impact damage during transport and handling: Model building and validation of DEM to predict bruise damage of apples. *Postharvest Biology and Technology*, 41, 85-91. doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.postharvbio.2006.02.007>.
- Van Zeebroeck, M., Tijskens, E., Van Liedekerke, P., Deli, V., De Baerdemaeker, J., Ramon, H., & Van Liedekerke, P. (2003). Determination of the dynamical behavior of biological materials during impact using a pendulum device. *Journal of Sound and Vibration*, 266, 465-480. Doi: 10.1016/S0022-460X(03)00579-0.
- Van Zeebroeck, M., Van linden, V., Ramon, H., De Baerdemaeker, J., Nicolai, B. M., & Tijskens, E. (2007). Impact damage of apples during transport and handling. *Postharvest Biology and Technology*, 45(2), 157-167. doi:10.1016/j.postharvbio.2007.01.015
- Vigneault, C., Thompson, J., Wu, S., Hui, K. P. C., & Leblanc, D. I. (2009). Transportation of fresh horticultural produce. *Postharvest Technologies for Horticultural Crops*, 2, 1-24.
- Vursavuş, K.K. and Özgüven, F., 2004. Determining the effects of vibration parameters and packaging method on mechanical damage in golden delicious apples. *Turkish Journal of Agriculture and Forestry*, 28(5), pp.311-320.
- Zarifneshat, S., Ghassemzadeh, H. R., Sadeghi, M., Abbaspour Fard, M. H., Javadi, A., Shervani Tabar, M. T. (2010). Modeling and Simulation of Mechanical Damages for Prediction of Apple Bruising During Mechanized Transport and Handling Using Discrete Element Method and Experimental Validation of the Model, Ph.D. thesis, Tabriz University of Iran (Persian).